

Bilim & Hakem Kurulu

Prof. Dr. Engin YILMAZ	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Firdevs KARAHAN	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail GÜLEÇ	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet AKIN	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet ESKİCUMALI	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet ŞİMŞEK	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Ali Haydar ŞAR	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Alpaslan OKUR	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Canan LAÇIN ŞİMŞEK	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Ergün ÖZTÜRK	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Erkan YAMAN	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Esat ÇETİN	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Fatime BALKAN KIYICI	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Halil İbrahim SAĞLAM	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Havva YAMAN	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Hüseyin ÇALIŞKAN	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. İsmail ÖNDER	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Banış HORZUM	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet ÇARDAK	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Melek MASAL	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Murat İSKENDER	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa ALTUN	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa BEKTAŞ	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa KOÇ	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa YILMAZLAR	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Mübin KIYICI	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Namudar İzzet KURBANOĞLU	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Neşe GÜLER	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Osman TİTREK	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Ömer Faruk TUTKUN	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Sevgi KESKİN	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Şenol BEŞOLUK	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Tuncay AYAS	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ahmet SAKİN	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Aysun ÖZTUNA KAPLAN	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ayşe Zeynep AZAK	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bekir Fatih MERAL	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bekir İNCE	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Elif ATABEK YİĞİT	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ercan MASAL	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Fatma SAPMAZ	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Gülден KAYA UYANIK	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Hülya ÇELİK	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mehmet GEDİZLİ	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Serhat ARSLAN	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Zeynep DEMİRTAŞ	Sakarya Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Aytaç KAYA	Sakarya Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Kerim KARABACAK	Sakarya Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Dursun AKSU	Sakarya Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Ebru UZUNKOL	Sakarya Üniversitesi
Dr. Özlem Canan GÜNGÖREN	Sakarya Üniversitesi
Dr. Duygu GÜR ERDOĞAN	Sakarya Üniversitesi
Dr. Onur İŞBULAN	Sakarya Üniversitesi
Dr. Subhan EKŞİOĞLU	Sakarya Üniversitesi
Dr. Zeliha DEMİR KAYMAK	Sakarya Üniversitesi

Psikiyatri Kliniğine Başvuran Hastaların Temel Psikolojik İhtiyaçlara Göre Profili ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

İlhan BOZKURT*

Mustafa KOÇ**

Özet

Bu çalışmada psikiyatri kliniğine başvuran hastaların temel psikolojik ihtiyaçlara göre profili ve bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma verileri Sakarya'daki bir hastanenin psikiyatri kliniğine başvuran 72 Kadın ve 28 Erkek olmak üzere toplam 107 kişiden elde edilmiştir. Araştırma sonucunda psikiyatri kliniğine başvuran hastaların tanıları; anksiyete bozukluğu, depresyon, panik bozukluğu ve obsesif kompulsif bozukluk olarak tespit edilmiştir. Hastaların ait olma(sevme ve sevilme), güç, özgürlük ve eğlenme olmak üzere dört temel psikolojik ihtiyaçlarını karşılama oranlarının orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Hastaların temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanma düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, yaşanılan yer, iş durumu, eğitim seviyesi, yaş ve ne kadar süredir psikolojik yardım aldığı gibi değişkenlerle de anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulunmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bir diğer bulguya göre ise eğlence, güç ve ait olma(sevme-sevilme) ihtiyacının karşılanma düzeyleri arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Temel Psikolojik ihtiyaçlar, Psikolojik sorunlar, Gerçeklik terapisi.

* Uzm. Psikolog, Sağlık Bakanlığı Sakarya Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, e-posta:ilhanbozkurt79@mynet.com

** Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, e-posta: mkoc@sakarya.edu.tr

1. GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü ve Sağlık Bakanlığı verilerine göre dünyada ruhsal tedaviye ihtiyacı olan 500 milyon kişi olduğu ve her dört kişiden birinin hayat boyu en az bir ruhsal ve davranışsal sorun yaşadığı tahmin edilmektedir. Günümüzdeki teknolojik ilerleme ve hayat şartlarındaki iyileşmeye rağmen psikolojik sorunların ilerleyen yıllarda daha da artış göstereceği öngörülmektedir. Bu durum insanların geçmişe göre refah düzeyi arttığı halde günümüzde hangi psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmadığını ve bu ihtiyaçların karşılanmamasının ne gibi sonuçlar doğurabileceğini akla getirmektedir.

Temel psikolojik ihtiyaçlar, kişilerin karşılamaya çalıştıkları en temel ihtiyaçlardır ve bu ihtiyaçların doyurulması bireylerin sağlıklı şekilde büyüyüp gelişmeleri için olduğu kadar ruh sağlığı ve öznel iyi oluşları için de gereklidir (Çankaya, 2009). İnsanlar, temel ihtiyaçlarını karşılamak veya ihtiyaçlarının eksikliğinin ortaya çıkardığı gerilimlerden kurtulmak için bunları gidermede etkili olacak hedeflere doğru harekete geçerler (Akbaba, 2006). Bireyler temel psikolojik ihtiyaçlarını karşılayamadıkları zaman uyumsuz davranışlar sergileyebilmekte ve çeşitli sıkıntılar yaşamaktadırlar. Bu sıkıntılar beraberinde huzursuzluğu ve mutsuzluğu da getirmektedir (Nigar, 2014).

Freud 1924 yılında yayınladığı Nevroz ve Psikoz başlıklı çalışmasında psikoz ve nevrozun etiolojisinin ortak olduğunu ve her iki bozukluğun da çocukluk arzularından birinin engellenmesi ya da doyurulmaması sonucunda ortaya çıktığını ifade etmiştir. Erik Erikson ise insanın gelişim evrelerinin her birinde karşılanması gereken ihtiyaçlarının sağlıklı şekilde karşılanamaması durumunda ruh sağlığının bundan olumsuz yönde etkileneceğini belirtmiştir (Dereboy, 2000). Bütün psiko-sosyal ihtiyaçlar genellikle temel ihtiyaçlar olarak adlandırılırlar. Bu ihtiyaçlar karşılanamadığında bireyin iyi oluş düzeyi düşmekte ve bu durum bazı olumsuz psikolojik sonuçlar doğurmaktadır. Diğer bir deyişle iyi oluş düzeyinin düşük olması karşılanmamış ihtiyaçların bir sonucudur. Bu nedenle temel psikolojik ihtiyaçların doyurulmasına izin veren ortamlar öznel iyi oluşu da kolaylaştırmaktadır (Gündoğdu ve Yavuzer, 2012).

Maslow'a göre insan ihtiyaçları kendini gerçekleştirme, saygınlık, sosyal, güvenlik ve fizyolojik ihtiyaçlar olmak üzere beş kademe içinde incelenebilir (Paksoy, 2002). Maslow'un kuramında ihtiyaçlar hiyerarşik olarak sıralanmıştır ve fizyolojik ihtiyaçlar ile güvenlik ihtiyaçları aşağı sıradaki ihtiyaçlar olarak tanımlanırken; sosyal, saygınlık ve

statü ile kendini gerçekleştirme gibi psiko-sosyal ihtiyaçları ise yüksek düzeydeki ihtiyaçlar olarak tanımlanmaktadır (Toker, 2007). Onun geliştirdiği İnsan ihtiyaçları hiyerarşisi kuramı, insanların çalışma hayatında mutlu ve başarılı olmaları için gerekli olan iş tatmininin önemini vurgulayan teorilerin de temellerini oluşturmuştur (Bozkurt ve Bozkurt, 2008). İnsan için gerekli olan temel psikolojik ihtiyaçlar sonradan öğrenilen ihtiyaçlar değil doğuştan var olan ihtiyaçlardır (Ryan ve Deci, 2000).

Glasser'in seçim teorisi kapsamında ortaya attığı temel ihtiyaçlar kavramına göre de insan davranışları, onda genetik olarak var olan beş temel ihtiyacı karşılamaya yöneliktir (Glasser, 2005). Bu ihtiyaçlardan en temel olanı insanın hayatta kalma ihtiyacıdır ve bu fizyolojik bir ihtiyaçtır (Eşici, 2013). Glasser'e göre bütün insanların aynı psikolojik ve fizyolojik ihtiyaçları vardır fakat insanlar bu ihtiyaçlarını giderme konusunda farklı davranışlar gösterirler (Çalık ve diğerleri, 2009).

Glasser'in seçim teorisine göre insanın sevgi ve ait olma, güç, özgürlük, eğlence olmak üzere dört temel psikolojik ihtiyacı vardır. İnsan tüm yaşamı boyunca *ait olma(sevme ve sevilme)* ihtiyacını hisseder ve bu psikolojik ihtiyacı karşılamak için toplumsal gruplara katılır. Sevme ve sevilme ihtiyacının karşılanabilmesi için hem sevmek hem de sevilmenin bir arada olması gerekir (Kaner, 1993). *Güçlü Olma İhtiyacı* ise başkalarının iyiliği için çalışmak, sözü dinlenen biri olmak, insanlarla sorun yaşandığında haklı olduğunu göstermek ve başkaları yanlış yaptığında onları cezalandırmak şeklindeki ihtiyaçları içerir. (Tümlü ve Acar, 2014). *Özgür Olma İhtiyacı*, insanların fikirlerinde ve seçimlerinde özgür olma ve dışardan gelecek harici kontrolü reddetme ihtiyacıdır (Grant, 1988). İnsan diğer insanlarla kurduğu ilişkilerindeki pek çok farklı alanda özgürce hareket edebilmeyi arzular (Tanrıku, 2013). Glasser'in öğrenmenin bir yolu olduğunu ifade ettiği diğer bir psikolojik ihtiyaç ise *Eğlenme İhtiyacıdır*. Eğlenme etkinlikleri can sıkıntısını gideren, canlıda hoş duygular yaşatan ve amacı haz olan etkinliklerdir (Kaner, 1993).

Temel psikolojik ihtiyaçlarla ilgili yapılan birçok araştırmanın ortak sonucuna göre psikolojik ihtiyaçların kişi tarafından karşılanamaması bireyde çeşitli psikolojik sorunlara neden olabilmektedir (Hamurcu ve Sargın, 2011). Ülkemizde psikolojik ihtiyaçların karşılanma düzeylerinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde psikolojik tedavi için sağlık kuruluşlarına başvuran hastaların temel psikolojik ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçların karşılanma düzeylerini belirlemeye yönelik çaba-

maların olmaması önemli bir eksiklik olarak dikkat çekmektedir. Bugüne kadar yapılan çalışmaların daha çok eğitim kurumları, öğrenciler, eğitimciler ve sporcular gibi sağlık kuruluşlarından psikolojik yardım almaya ihtiyaç duymadan yaşamlarını sürdürebilen gruplarla sınırlı kaldığı görülmektedir. Çalışmamızın bu anlamda literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

2.YÖNTEM

2.1.Evren ve Örneklem:

Araştırma örneklemini amaçlı örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Sakarya'daki bir hastanenin psikiyatri kliniğine 2014 yılında başvuran ve terapi için psikoloğa yönlendirilen 77 kadın, 30 erkek olmak üzere toplam 107 hasta çalışmaya dahil edilmiştir.

2.2.Veri Toplama Araçları

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanması amacıyla uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" ile birlikte "Temel İhtiyaçlar Ölçeği" kullanılmıştır.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırma örnekleminin sosyo-demografik özellikleri ile ilgili bilgileri toplamak için araştırmacı tarafından "Kişisel Bilgi Formu" hazırlanmıştır. Hazırlanan kişisel bilgi formu yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, iş durumu, doğum sırası, içinde yaşanan ailenin türü, gelir durumu, yaşanan yer gibi toplam 20 sorudan oluşmaktadır.

2.2.2 Temel İhtiyaçlar Ölçeği (TİÖ)

İkinci (2003) tarafından Seçim Teorisi bağlamında temel ihtiyaçların karşılanma düzeylerinin ölçülmesi amacıyla geliştirilmiş olan ölçek 26 maddeden oluşmaktadır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışması 299 kişi üzerinde yapılmıştır. Ölçeğin orijinal halindeki 3,7 ve 13. soruları öğrencilere yönelik ifadeler bulundurduğu için araştırmacılar bu soruları yetişkinleri de kapsayacak şekilde uyarlamıştır. Yapılan

faktör analizi sonucunda Ait olma(sevme ,sevilme), güç, özgürlük ve eğlenme olmak üzere toplam 4 faktör belirlenmiştir. Ölçekten elde edilen puanların yüksek çıkması bu temel ihtiyaçların karşılanma düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

2.3. Verilerin Analizi

Kişisel Bilgi Formu ve Temel İhtiyaçlar Ölçeğinden elde edilen verilerin analizi ve yorumlanması için veriler SPSS18 programında analiz edilmiştir. Veriler analiz edilmeden önce güvenilirlik analizine tabi tutulmuş ve güvenilirlik kat sayısı olan alpha %80 olarak bulunmuştur. Bu literatürde genel kabul gören %70 sınırının üzerindedir. Ayrıca normallik testleri yapılmış ve verilerin normal dağıldığı görülmüştür. Verilerin analizinde faktörler ve ilişkileri belirlemeye yönelik olarak t-Testi, Frekans dağılımları, Ortalamalar ve ANOVA analizlerinden faydalanılmıştır. Bu analizler ışığında değişkenlerin genel dağılımı ve aralarındaki farklılıklar belirlenmeye çalışılmıştır.

3.BULGULAR

Araştırmaya katılanların %72'si kadın, % 62'si 18-35 yaş aralığındadır. 46 yaş ve daha büyük yaştaki kişilerin oranları ise oldukça düşüktür. Yaş ilerledikçe tedavi için başvuru oranlarının düştüğü görülmektedir. Araştırmaya katılanların yansı evlidir ve %67'si çekirdek ailede yaşamaktadır. Yansının çocuğu yoktur ve olanların çoğunluğu 2 çocukludur. Katılımcıların doğum sırasına bakıldığında çoğunluğunun ortanca çocuk olduğu görülmektedir. Ailelerin %62'sinin ortalama aylık geliri 1000-3000TL arasındadır ve yansı ekonomik sorun yaşadığını belirtmektedir. Ayrıca araştırmaya katılanların %39'u işsiz, %26'sı öğrenci ve %73'ü büyük şehirlerde yaşamaktadır. Katılımcıların %88 gibi yüksek bir oranı sosyal hayatını, %55'i de cinsel hayatını doyurucu bulmamaktadır. Alkol kullanma oranları %9 iken sigara kullanım oranları ise %37'dir.

Tablo 1. Araştırmaya katılanların hastalık durumu ile ilgili dağılımlar(%)

Hastalık Tanısı			
Anksiyete %40,2	Depresyon %35,5	OKB %11,2	Panik Bozukluk %13,1
Tedavi gördüğü süre			
6 aydan az %59,8	6-12 aya kadar %7,5	1-2 yıl % 9,3	3 yıl ve üzeri %23,4
Ailede Psikolojik sorun varlığı			

Tablo 1. de görüldüğü gibi araştırmaya katılanların %40'ı Anksiyete bozukluğu, % 35'i Depresyon, %13'ü Panik Bozukluğu, %11'i ise Obsesif kompulsif bozukluk tanısı ile psikolojik yardım almaktadır.

Tablo 2. Temel ihtiyaçların karşılanma düzeyine ait genel dağılımlar(Ortalama)

Özgür olma İht.	Ait olma İht.	Eğlence İht.	Güçlü Olma İht.
3,14	3,86	3,00	3,58
Std. Hata			
,713	,579	,635	,630

Tablo 2. de görüldüğü gibi araştırmaya katılanların temel ihtiyaçlarının karşılanma düzeyine ilişkin genel dağılımına bakıldığında en yüksek düzeyde karşılanan temel ihtiyaç sevmeye-sevilme ihtiyacıdır. En düşük düzeyde karşılanan temel ihtiyaç ise eğlence ihtiyacıdır. Genel olarak sonuçlar değerlendirildiğinde katılımcıların algısına göre temel ihtiyaçlarının orta düzeyde karşılandığı görülmektedir.

3.1. Psikolojik teşhis ile temel ihtiyaçların karşılanma düzeyi arasındaki ilişki:

Özgürlük ihtiyacı Obsesif Kompulsif bozukluk (OKB) tanısı alan kişilerde anksiyete, depresyon ve panik bozukluğu hastalarına göre daha düşük düzeyde karşılanabilmektedir. *Ait olma ihtiyacı* anksiyete, depresyon, obsesif kompulsif bozukluk ve panik bozukluğu hastalarında yüksek düzeyde karşılanmaktadır. *Eğlence ihtiyacı*nın bu dört teşhisten de orta düzeyde karşılandığı ve anksiyete teşhisi olanlarda bu ihtiyacın göreceli olarak daha fazla karşılandığı bulunmuştur. *Güçlü olma ihtiyacı*nın karşılanma düzeyi ile teşhis arasındaki ilişkiye bakıldığında araştırmaya katılan 107 kişiden 60'ının güçlü olma ihtiyacını yüksek oranda karşıladığı görülmektedir. Güçlü olma ihtiyacını en yüksek düzeyde karşılayabilenler anksiyete bozukluğu teşhisine sahip olanlardır.

3.2. Demografik Özelliklerle Temel İhtiyaçların Karşılanma Düzeyi Arasındaki Farklılıklar:

Cinsiyete göre; özgür olma ihtiyacı kadınlarda, güçlü olma ihtiyacı ise erkeklerde daha yüksek düzeyde karşılanmaktadır. *Yaş göre*; 18 yaş altındakilerin özgürlük ihtiyaçları daha yüksek, 46 yaş üstündekilerde ise daha düşük düzeyde karşılanmaktadır. *Medeni duruma göre*, özgürlük ihtiyacı evlilerde daha yüksek düzeyde karşılanmaktadır. *Eğitim durumuna göre*, ortaokul mezunları özgür olma ihtiyacını daha yüksek düzeyde karşılarlarken ait olma ihtiyacını daha düşük düzeyde karşılamaktadır. İlkokul mezunları ise eğlence ihtiyaçlarını daha düşük düzeyde karşılamaktadır. *İş durumuna göre*, emekli ve işsizlerin eğlence ihtiyacı çalışanlara göre daha düşük düzeyde karşılanmaktadır. *Yaşayan*

Tedavi sürelerine bakıldığında %60'ı 6 aydan daha az süredir tedavi görmektedir. %30'unun ailesinde psikolojik tedavi gören başka biri daha vardır.

yere göre, şehirde yaşayanların güç ihtiyacının, köyde yaşayanların ise özgürlük ve eğlence ihtiyacının daha düşük düzeyde karşılandığı görülmektedir.

Çocuk sayısına göre, tek çocuğu olanların ait olma ve güçlü olma ihtiyaçları daha yüksek düzeyde karşılanmaktadır. *Doğum sırasına göre*, ortanca çocuğun özgürlük ihtiyacı daha düşük düzeyde karşılanmaktadır. *Tedavi süresine göre*, 3 yıl ve daha uzun süredir tedavi görenler özgür olma ve eğlence ihtiyacını daha düşük düzeyde karşılamaktadır. *Alkol kullananların* eğlence ihtiyaçlarının kullanmayanlara göre daha yüksek düzeyde karşılandığı görülmektedir. *Cinsel hayatlarından memnun olmayanların* ise güçlü olma ihtiyaçları daha yüksek düzeyde karşılanmaktadır.

3.3. Temel İhtiyaçların Birbiri İle Olan İlişkisi

Dört temel psikolojik ihtiyaç arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan korelasyon analizi sonucuna göre: Eğlence ihtiyacı ile özgür olma ihtiyacı arasında orta dereceli pozitif bir ilişki vardır. Yani özgür olma ihtiyacı karşılandıkça eğlence ihtiyacı da karşılanmaktadır; özgür olma ihtiyacının karşılanma oranı düştükçe eğlence ihtiyacının karşılanma oranı da düşmektedir. Ait olma ihtiyacının karşılanma düzeyi ile eğlence ihtiyacının karşılanma düzeyi arasında da pozitif yönlü orta dereceli bir ilişki mevcuttur. Güçlü olma ihtiyacının karşılanması ile özgür olma ihtiyacının karşılanması arasında ise düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişki varken, ait olma(sevme-sevilme) ve eğlence ihtiyacı arasında ise orta düzeyde pozitif bir ilişki vardır.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmada psikiyatri kliniğine başvuran hastaların psikolojik tanılarına göre temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanma düzeyleri incelenmiştir. Ayrıca hastaların bu ihtiyaçların karşılanma düzeyine ilişkin algılarının hastalık tanısı ve bazı sosyo-demografik değişkenler açısından farklılaşma gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonucunda; anksiyete, depresyon, panik bozukluğu ve OKB hastalarının Ait olma(sevme-sevilme), güç, özgürlük ve eğlence olmak üzere dört temel psiko-

lojik ihtiyacının orta düzeyde karşılandığı söylenebilir. Katılımcıların algısına göre en düşük düzeyde karşılanan temel psikolojik ihtiyaç eğlence ihtiyacı, en yüksek düzeyde karşılanan temel psikolojik ihtiyaç ise sevmeye-sevilmek ihtiyacıdır.

Hastaların temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanma düzeyine ilişkin algıların cinsiyet, medeni durum, yaşanan yer, iş durumu, eğitim seviyesi, yaş ve ne kadar süredir psikolojik yardım aldığı ile anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür. Ekonomik durumun temel psikolojik ihtiyaçların karşılanma düzeyine ilişkin algı üzerinde tek başına etkili olmadığı görülmektedir. Araştırmaya katılanların çoğunluğu 18-35 yaş aralığındadır. Bu durum genç nüfusun temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması açısından önemle üzerinde durulması gerektiğini göstermektedir.

Dört temel psikolojik ihtiyaç birbiriyle de ilişki içindedir. Glasser (1984), bazı ihtiyaçların karşılanmasının diğer ihtiyaçlarla çatıştığını söylemektedir. Ona göre özgür olma ihtiyacının karşılanması güçlü olma ve ait olma ihtiyacı ile zaman zaman çatışabilmektedir. Sadece güçlü olmak için çalışanlar kendilerinin ve başkalarının özgürlüklerini sınırlandırır. Yine sevilen insanları kaybetme

korkusu ile özgürlüklerini kısıtlamak onları tamamen kaybetmeye neden olabilir (Kaner, 1993). Araştırmamızın sonucunda ise eğlence, güç ve ait olma ihtiyaçları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Yani bu üç ihtiyaçtan birinin karşılanma düzeyi yükseldiğinde diğer iki ihtiyacın da karşılanma düzeyi yükselmektedir.

Kadınlar erkelere göre kendilerini daha özgür hissederken erkekler ise kadınlara göre kendilerini daha güçlü hissetmektedirler. Medeni durum açısından bakıldığında ise özgürlük ihtiyacı evlilerde daha yüksek düzeyde karşılanmaktadır. Bu durum yaygın kanaatin aksine örneğimizdeki kişiler için evliliğin özgürlüğü kısıtlamadığını, kadınların kendilerini erkelere göre daha az özgür hissetmediklerini göstermektedir.

Tüm bu veriler ışığında temel psikolojik ihtiyaçların insan ruh sağlığı için büyük bir öneme sahip olduğu, temel psikolojik ihtiyaçlar ile psikolojik sorunlar ve bazı sosyodemografik özellikler arasında anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir. Bu nedenle psikolojik tedavi için sağlık kuruluşlarına başvuran kişilerin temel psikolojik ihtiyaçlarının belirlenmesi önem arz etmektedir.

Kaynakça

- Akbaba, S. (2006). Eğitimde Motivasyon. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:13.
- Bozkurt, Ö., Bozkurt, İ. İş Tatminini Etkileyen İşletme İçi Faktörlerin Eğitim Sektörü Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Alan Araştırması. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9 (1) 2008, 1-18.
- Çalık, T., Özbay, Y., Özer, A., Kurt, T ve Kandemir, M. (2009). İlköğretim okulu öğrencilerinin zorbalık statülerinin okul iklimi, prososyal davranışlar, temel ihtiyaçlar ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 15(4), 555-576.
- Çankaya, C.Z. (2009). Özerklik Desteği, Temel Psikolojik İhtiyaçların Doyumu ve Öznel İyi Olma: Öz-Belirleme Kuramı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (31), 23-31.
- Dereboy, İ.F. (2000). Şizofreniye İlişkin Psikanalitik Yaklaşımlar. *Çizgi Tıp Yayınevi*. Cilt. 3, sayı. 1. <http://www.cty.com.tr/sizofrenidizisi/issues/46> adresinden erişilmiştir.
- Eşici, H. (2013). Zorbacı davranışlar ile seçim teorisine dayalı temel ihtiyaçların karşılanması arasındaki ilişki. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 151-168.
- Glasser, W. (2005). *Seçim teorisi*. (Çev. M. İzmirli). İstanbul: Hayat Yayınları.
- Grant, K.S. (1998). *Reality therapy*. Institute for Reality Therapy. http://www.csun.edu/~hpcpsy002/Psy460_Ch11_Handout2_ppt.pdf adresinden erişilmiştir.
- Gündoğdu, R., Yavuzer, Y. (2012). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Yıl 12, Sayı 23, 115-131.
- Hamurcu, H., Sargın, N. (2011). Lise Öğrencilerinin Boyun Eğme Davranışları ile Psikolojik İhtiyaçları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 31. (171-187 s.).
- İkinci, M.(2003). *Ergenlerin temel ihtiyaçlarının karşılanma düzeyi ile başa çıkma davranışları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaner, S.(1993). Kontrol Kuramı (Control Theory) ve Gerçeklik Terapisi (Reality Therapy). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 26 Sayı 2

- Nigar, F. (2014). *Ortaokul Öğrencileri ile Yatılı Bölge Ortaokul Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş ve Temel Psikolojik İhtiyaçlar Düzeyinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Paksoy, M. (2002). *Çalışma Ortamında İnsan ve Toplam Kalite Yönetimi*. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları, No:282.
- Ryan, M., Deci E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68-78.
- Tannıkulu, T. (2013). *Siber Zorbalıkla İlgili Değişkenlerin İncelenmesi ve Gerçeklik Terapisi Yönelimli Bir Müdahale Programının Siber Zorbaca Davranışlar Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Toker, B. (2011). Demografik Değişkenlerin İş Tatminine Etkileri: İzmir'deki Beş ve Dört Yıldızlı Otellere Yönelik Bir Uygulama. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 8.1: 92-107.
- Tümlü, G. Ü., Acar, N. V. (2014). "İssız Adam" Filminin Gerçeklik Terapisine Dayalı İncelenmesi. *İnsan&İnsan*, Sayı 2, 4 -18.

T. C. Sakarya Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

IV. Sakarya'da Eğitim Araştırmaları Kongresi

Bildiriler Kitabı

Sakarya